

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петко Христов
от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН

за провеждане на конкурс за присъждане на научната степен „доктор на науките за културата”
по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата
за дисертационен труд на тема: *„Политическа антропология на привържениците на СДС”* с автор доц. д-р Веселин Тепавичаров

Дисертационният труд на Веселин Тепавичаров ни предлага антропологичен модел за изследване на политическата култура на една специфична субкултурна политическа общност – тази на българските „седесари”. Той е плод на дългогодишния интерес на автора в сравнително новата за българската наука област на знанието, наричана политическа етнология/ антропология. Изследването е резултат на задълбочено теренно проучване, реализирано от автора в различни региони на България за повече от две десетилетия и обхванало повече от 800 респонденти, от които половината са цитирани в текста на дисертацията. То обхваща и мащабни авторови проучвания в редица национални, регионални и ведомствени архиви, медийни изяви, статии в пресата, както и личните наблюдения на автора. Такова мащабно проучване на политическата култура в национален мащаб, проведено с методите на етнографията и интерпретирано от антропологични позиции се провежда за първи път в българската наука.

Иновационна и приносна е преди всичко приложената методология на изследване и интерпретация на получените резултати от теренната работа. Веселин Тепавичаров базира своята методика на теренно етнографско проучване на политическата култура на привържениците на СДС върху изискванията за „представителна извадка” според критериите на Франц Боас и Емил Дюркем, като умело съчетава количествените

показатели с включено наблюдение и дълбочинни интервюта. Тази сериозна емпирична основа на изследването е допълнена с изискванията на историческия подход, разглеждащ всяка култура като следствие преди всичко на нейното историческо наследство. Съчетанието на етическата и емическата гледна точка, т.е. както авторовите възгледи за „лявото” и „дясното” в българското политическо порстранство, за трите проявления на популизма в българската политика – сиромасомилството, егалитарността и народничеството, имащи своята основа в традиционната култура на българите, от една страна, а от друга – изграждането на авторовите становища „от долу”, представящо гледната точка на обикновения човек, а не на елитите и политическите водачи, е безспорно изследователско постижение. Нещо повече, Веселин Тепавичаров предлага един нов модел за теренно изследване, където в общуването си изследователят и респондентът са съучастници в проучването, съмишленици в предприетото начинание – подход, който дава и много по-достоверни резултати, и хуманистично значение на етнографското проучване.

В разработената от автора методика на теренното изследване е придложен и етнологичен похват за измерване на емоционалното ниво на политическата идентичност на хората, която той нарича „ниво на интензивност на идентичността”. Това му дава основание да направи принципно разграничение между политическите субкултурни общности и обикновените политически групи в политическата култура на обществото, като Веселин Тепавичаров предлага своя теория за открояването на политическата субкултурна общност, базираща се на шест критерия. С помощта ѝ той създава научна мрежа за класифициране на политическите ориентации на многобройните си респонденти.

Най-важният научен принос на дисертационното проучване, според мен, е поставянето на изследването на политическата култура на българите

и конкретно на субкултурната общност на привържениците на СДС в ясни времеви рамки, с отчитане на историческите напластявания и традиция в българския политически живот. В този контекст анализът на европейските демократически традиции в модернизиралото се българско общество – и на наследството на българското Възраждане, най-вече възгледите на Васил Левски, и на особеностите на демократичните и либерални течения в политическия живот до Втората световна война, и на антикомунистическата съпротива в страната в периода 1945-1947, и на зараждането на новата демократична субкултурна общност след началото на демократичните промени в края на 1989, носи голям евристичен заряд и се прави за първи път в българската наука от антропологична гледна точка.

Друга важна част на изследването е представянето и анализа на вътрешните движещи сили, постижения и противоречия в развитието на „седесарската” общност през последния четвърт век – формирането на общността, борбата за налагането на европейския демократичен модел и перспектива за развитие през 90-те години на миналия век, постиженията и политическите провали на самостоятелното управление на СДС при правителството на Филип Димитров и на Иван Костов, разбиването на субкултурната общност от появата на „двете сестрински партии” СДС и ДСБ, постоянното търсене на „спасител, който да оправи положението” и ролята на Движението НДСВ и на ГЕРБ за окончателния залез на СДС в първоначалния му вид, с преливането на част от „седесарите” в монархически движения, в ГЕРБ и съдбата на наследения символен капитал на „синята идея”, са основната част от дисертационното изследване(глави трета, четвърта и пета). Анализът е задълбочен, направен въз основа на огромен емпиричен материал – теренни проучвания, документални данни и включено наблюдение, като завършва с извода, че независимо от своята малочисленост, българските демократи са имали водеща политическа роля в българския обществен живот през дълги

периоди от съвременната българска история през последните два века, а привържениците на СДС са важна част от „групата на българските европейци“ (по автора) и защитници на европейските демократични ценности.

Разбира се, някои елементи от идеологията и политическата практика на ръководството на СДС през 90-те години на ХХ век, като опитите да се обърне хода на историята, да се направи тя „обратима“ в аграрния сектор със стартирането от една идеална историческа точка във времето преди колективизацията, откъдето да се стартира наново в настоящето, не са анализирани докрай в изследването. А политиката на „връщане в бъдещето“ (по Кристиян Джордано) в аграрния сектор претърпя крах и беше един от основните маркери на провала на определяното като „най-успешно“ управление на СДС.

Дисертационният труд на Веселин Тепавичаров се състои от предговор, пет глави и заключение, общо 480 страници, както и приложения: осем статистически таблици с коментар, списък на респондентите, използваните архивни и дигитални източници, периодичен печат и научна литература. Авторефератът отговаря на съдържанието на цялостния текст на дисертационното изследване. Авторът има и необходимия брой научни публикации по темата на дисертацията.

Всичко това ми дава основание да препоръчам на почитаемото Научно жури да гласува положително за присъждането на научната степен „доктор на науките за културата“ на Веселин Тепавичаров за дисертационния труд „Политическа антропология на привържениците на СДС“ и гласувам ЗА това.

26.08.2016

доц. д-р Петко Хрисов